

ბრალდების უცვლელობის პრინციპის გაბეჭა ქართული და ადამიანის უფლებათა დაცვის ევროპული სასამართლოს პრაქტიკის მიხედვით

თბილისის საქალაქო სასამართლოს მოსამართლე, ასისტენტ-პროფესორი, სამართლის დოქ. **ლავერენტი მალაქელიძე**, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

I. შესავალი

ბრალდებულს საჭიროა დანვრილებით ეცნობოს ბრალდების არსი და საფუძველი, რაც გულისხმობს წარდგენილ ბრალდებასთან დაკავშირებულ ფაქტებსა და სამართლებრივ კვალიფიკაციას¹. ამასთან, ასეთი ინფორმაცია უნდა იყოს სწორი და გასაგები. კერძოდ, ქმედება რომლის ჩადენაშიც პირს ბრალი ედება, ზუსტად და კონკრეტულად უნდა იყოს განსაზღვრული. აუცილებელია იყოს მითითება იმის შესახებ, თუ რა იყო მისი ქმედება, სად, როგორ და ვისთან ერთად იქნა ის ჩადენილი². ამდენად, მოცემულ შემთხვევაში, საუბარია იმ ბრალდების ფარგლებზე, რასაც პროკურორი ამტკიცებს საქმის არსებითი განხილვის მიმდინარეობისას.

ცნობილია, რომ ინკრიმინირებული ქმედებისათვის დამახასიათებელი გარემოებები ისეთი ფორმით უნდა იქნეს გადმოცემული, რომ ზუსტად ხდებოდეს მისი ინდივიდუალიზაცია და გამორიცხული იყოს სხვა დანაშაულის შემადგენლობაში აღრევის რეალური საფრთხე³. ბრალდების ფარგლები დანაშაულის კვალიფიკაციასთან ერთად, ასევე, საჭიროა, მოიცავდეს ინკრიმინირებული ქმედების

ფაქტობრივ გარემოებებსაც, ე.ი. იმ ფაქტებსა და ვითარებას, რომლებიც ბრალდების მხარის შეფასებით წარმოადგენს კონკრეტულ დანაშაულს.⁴ პრობლემურია, როდესაც არსებობს შეუსაბამობა ბრალდებით განსაზღვრულ ფაქტობრივ გარემოებებში, ე.ი., როცა ხდება ბრალდებიდან ფაქტობრივი გადახრა – ბრალდებით წარდგენილი ქმედების ნაცვლად დასტურდება ბრალდებულის მიერ სხვა დანაშაული შემადგენლობის განხორციელება.

სწორედ ზემოაღნიშნული პრობლემა იქნება განხილული წინამდებარე სტატიაში. ამასთან, გაანალიზდება ადამიანის უფლებათა დაცვის ევროპული სასამართლოსა და ეროვნული სასამართლოების პრაქტიკა ბრალდების უცვლელობის პრინციპთან დაკავშირებით.

II. ბრალდების უცვლელობის პრინციპის გაგება ადამიანის უფლებათა დაცვის ევროპული სასამართლოს პრაქტიკის მიხედვით

ადამიანის უფლებათა დაცვის ევროპული სასამართლო არაერთხელ მიუთითებს თავის გადწყვეტილებებში, რომ ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლის მე-3(b) პუნქტი უზრუნველყოფს ბრალდებულს „დაცვის მოსამზადებლად ადეკვატური დროითა და საშუალებით.“⁵

¹ იხ. *Chichlian and Ekindjian v. France*, განაცხადი #10959/84, ECtHR, 1989 წლის 11 ნოემბრის გადაწყვეტილება, §50, ხელმისაწვდომია: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57613>.

² შეად.: საქართველოს უზენაესი სასამართლო: სახელმძღვანელო წინადადებები სისხლის სამართლის საქმეზე განაჩენის ფორმის, მისი დასაბუთებულობისა და ტექსტის სტილისტიკური გამართულობის თაობაზე, 2015, 52-53.

³ შეად.: *Jakobs, Günther, Probleme der Wahlfeststellung*, *Goldammer's Archiv für Strafrecht (GA)*, 1971, 257-258; *Puppe, Ingeborg, Die individualisierung der Tat in Anklageschrift und Bußgeldbescheid und ihre nachträgliche Korrigierbarkeit*, *Neue Zeitschrift für Strafrecht (NStZ)*, 1982, 230.

⁴ შეად.: საქართველოს უზენაესი სასამართლო: სახელმძღვანელო წინადადებები სისხლის სამართლის საქმეზე განაჩენის ფორმის, მისი დასაბუთებულობისა და ტექსტის სტილისტიკური გამართულობის თაობაზე, 2015, გვ. 52; *თუმანიშვილი, გიორგი*, ბრალდება და მისგან გადახრა სისხლის სამართლის საქმის არსებითი განხილვის დროს, სამართლის ჟურნალი, #1, 2016, 274.

⁵ ევროპული სასამართლო მნიშვნელობას ანიჭებს დროის ფაქტორს. კერძოდ, როდესაც სამართალ-

საქმეში: *Can v. Austria* კომისიამ მიუთითა: „ბრალდებულს უნდა ჰქონდეს საკუთარი დაცვის ჯერონად ორგანიზების საშუალება, დაცვის ყველა არგუმენტის სასამართლოს წინაშე წარდგენისა და შესაბამისად, სამართალწარმოების შედეგზე გავლენის მოხდენის შესაძლებლობა...“⁶

აღნიშნული დებულება, ევროპული სასამართლოს განმარტებით, გულისხმობს იმას, რომ ბრალდებულის დაცვის მომზადებაზე მიმართული საქმიანობა შეიძლება მოიცავდეს ყველაფერს იმას, რაც კი საჭიროა იმისათვის, რომ პირი მზად იყოს მისი საქმის არსებითი განხილვისათვის.⁷

საქმეში: *Mattocchia v. Italy* სასკოლო ავტოპუსის მძღოლს ბრალად ედებოდა შეზღუდული გონებრივი შესაძლებლობის მქონე გოგონაზე სექსუალური ძალადობა. მოცემულ შემთხვევაში სასამართლომ განმარტა, რომ „ბრალდებაში მოცემული ინფორმაცია იყო ბუნდოვანი (დანაშაულის ჩადენის) დროისა და ადგილის მნიშვნელოვან ელემენტებთან დაკავშირებით.“⁸

გარდა ამისა, სასამართლომ იქვე მიუთითა: „სამართლიანობა მოითხოვდა, რომ განმცხადებელს მისცემოდა უფრო მეტი საშუალება და შესაძლებლობები საკუთარი თავის პრაქტიკული და ეფექტიანი დაცვისათვის, მაგალითად, ალიბის დასად-

წარმოების განმავლობაში, ფაქტების კვალიფიკაცია იცვლება, ბრალდებულს უნდა მიეცეს შესაძლებლობა, რომ პრაქტიკულად და ეფექტურად განახორციელოს დაცვის უფლებები გონივრულ ვადაში. ამის შესახებ იხ. *Pélissier and Sassi v. France*, განაცხადი #25444/94, ECtHR, 1999 წლის 25 მარტის გადაწყვეტილება, §62, ხელმისაწვდომია: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58226>, ასევე, შეად. *მჭედლიძე, ნანა*, საქართველოს საერთო სასამართლოების მიერ ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის გამოყენების სტანდარტები, 2017, გვ. 135.

⁶ იხ. *Can v. Austria*, განაცხადი #9300/81, ECtHR, 1985 წლის 30 სექტემბრის გადაწყვეტილება, კომისიის ანგარიში, §53, ციტირებულია: *ტრექსელი, შტეფან*, ადამიანის უფლებების სისხლის სამართლის პროცესში, 2009, გვ. 251, სქოლიო 1101, http://www.alpe.ge/files/publications/file_jnzx37sp0mstvp8.pdf; თავად გადაწყვეტილება კი ხელმისაწვდომია: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57457>.

⁷ იხ. *Vyerentsov v. Ukraine*, განაცხადი #20372/11, ECtHR, 2013 წლის 11 აპრილის გადაწყვეტილება, §75, ხელმისაწვდომია: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-118393>.

⁸ იხ. *Mattocchia v. Italy*, განაცხადი #23969/94, ECtHR, 2000 წლის 25 ივლისის გადაწყვეტილება, §71, ხელმისაწვდომია: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58764>.

გენად მონმეთა მონვევისათვის.⁹ შესაბამისად, ევროპული სასამართლოსათვის გაუგებარი იყო, „როგორ შეიძლებოდა სასამართლო განხილვაზე შეგროვებული მტკიცებულებები ყოფილიყო საკმარისი გამამტყუნებელი განაჩენის გამოსატანად, თუ გავითვალისწინებთ, რომ ბრალდების „საფუძველი“ შეიცვალა იმ ეტაპზე, როცა ბრალდებულს ამაზე რეაგირების მოხდენა შეეძლო მხოლოდ გასაჩივრების შემდეგ“.¹⁰

ამდენად, ადამიანის უფლებათა დაცვის ევროპული სასამართლოს ზემოაღნიშნული მსჯელობა ცალსახად მიუთითებს იმაზე, რომ ბრალდებულს უნდა ჰქონდეს ყველა საშუალება რათა ორგანიზება გაუკეთოს თავის დაცვას შესაბამისი გზით ისე, რომ არ შეეზღუდოს შესაძლებლობა, სასამართლოს წარუდგინოს ყველა რელევანტური დაცვითი არგუმენტი და იმოქმედოს სამართალწარმოების მთლიან შედეგზე.¹¹

III. ბრალდების უცვლელობის პრინციპის გაგება ქართული სასამართლოს პრაქტიკის მიხედვით

ქართულ სასამართლო სისტემაში არაერთგვაროვანი პრაქტიკა ჩამოყალიბდა ამ საკითხთან დაკავშირებით. ცალკეული მოსამართლეები ბრალდებიდან გადახრის შემთხვევებში, „ერიდებიან“ დანაშაულის გადაკვალიფიცირებას შედარებით ნაკლებად მძიმე დანაშაულის შემადგენლობაზე და გამოაქვთ გამამართლებელი განაჩენი. ასე მაგალითად, თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2015 წლის 28 აპრილის განაჩენით, ბრალდებული პირი გაამართლა ჯანმრთელობის განზრახ ნაკლებად მძიმე დაზიანების ბრალდებაში, მაშინ როცა, აშკარად იკვეთებოდა ბრალდებულის ქმედება-

⁹ იხ. *Mattocchia v. Italy*, განაცხადი #23969/94, ECtHR, 2000 წლის 25 ივლისის გადაწყვეტილება, §71, ხელმისაწვდომია: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58764>.

¹⁰ იხ. *Mattocchia v. Italy*, განაცხადი #23969/94, ECtHR, 2000 წლის 25 ივლისის გადაწყვეტილება, §70, ხელმისაწვდომია: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58764>.

¹¹ იხ. *Mayzit v. Russia*, განაცხადი #63378/00, ECtHR, 2005 წლის 20 იანვრის გადაწყვეტილება, §78, ხელმისაწვდომია: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-68067>, ასევე, შეად. *მჭედლიძე, ნანა*, საქართველოს საერთო სასამართლოების მიერ ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის გამოყენების სტანდარტები, 2017, გვ. 135.

ში ჯანმრთელობის გაზრახ მსუბუქი დაზიანების ნიშნები¹².

მოცემულ შემთხვევაში სასამართლომ მიუთითა, რომ „გამოკვლეული მტკიცებულებების შეფასებისა და ანალიზის შედეგად შესაძლოა ბრალდებულის ქმედებაში ყოფილიყო საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის¹³ სხვა, უფრო მსუბუქი მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის ნიშნები“¹⁴. თუმცა, იქვე სასამართლომ განმარტა: „ასევე გასათვალისწინებელია, ბრალდების უცვლელობის პრინციპი, რომელიც გამომდინარეობს ვალდებულებიდან, რომ ბრალდებულს სათანადოდ და სრულად ეცნობოს ბრალდების შესახებ, ბრალდების ცვლილების ჩათვლით“.¹⁵

სასამართლომ ჩათვალა, რომ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს ზემოაღნიშნული სტანდარტები ბრალდების შეცვლისათვის არ იყო საკმარისი. შესაბამისად, გამოკვლეულ მტკიცებულებათა სათანადო შეფასებისა და ანალიზის საფუძველზე, მოსამართლემ უდანაშაულოდ სცნო ბრალდებული წარდგენილ ბრალდებაში და იგი გაამართლა.¹⁶

საკითხავია, რა დროს შეუძლია მოსამართლეს, მსგავს შემთხვევებში გასცდეს ბრალდების ფარ-

გლებს? კერძოდ, პირი ცნოს დამნაშავედ ან გადააკვალიფიციროს ბრალად წარდგენილი ქმედება და მსჯავრი დასდოს ბრალდებულს ბრალდებით გაუთვალისწინებელი დანაშაულის ჩადენისათვის.

როგორც ზემოთ აღინიშნა, ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლის თანახმად, ყველას, ვისაც ბრალად ედება სისხლის სამართლის დანაშაულის ჩადენა, მათთვის გასაგებ ენაზე დაუყონებლივ და დანვრილებით უნდა ეცნობოს წარდგენილი ბრალდების არსი და საფუძველი. კონვენციის ამ სულისკვეთებას, გარკვეულწილად, იმეორებს საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 38-ე მუხლის პირველი ნაწილიც, რომლის თანახმადაც, პირის დაკავების მომენტში ან, თუ დაკავება არ ხდება, ბრალდებულად ცნობისთანავე, დაუყონებლივ, ასევე ნებისმიერი დაკითვის წინ, მისთვის გასაგებ ენაზე უნდა ეცნობოს საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსით გათვალისწინებული რომელი დანაშაულის ჩადენაში არსებობს მის მიმართ დასაბუთებული ვარაუდი. გარდა ამისა, კანონის სავალდებულო მოთხოვნაა, რომ მას გადაეცეს დაკავების ოქმი, ხოლო თუ არ დაუკავებიათ, ბრალდების შესახებ დადგენილების ასლი. ყოველივე ზემოაღნიშნული კი მიუთითებს იმაზე, რომ ბრალდებულს სამართალწარმოების ადრეულ ეტაპზევე უნდა ეცნობოს მის წინააღმდეგ არსებული ბრალდების შესახებ, რათა ამ უკანასკნელმა ჯეროვნად შეძლოს თავის დაცვა. თუკი ბრალდების მხარე სასამართლოში ვერ მოახერხებს პირის მიმართ წარდგენილ ბრალდებაში მითითებული ყველა გარემოების სათანადოდ დამტკიცებას, შესაძლოა ამას შედეგად მოჰყვეს ბრალდებულის გამართლება¹⁷. ამდენად, გამამტყუნებელი განაჩენის გამოსატანად ბრალდებაში მითითებული ფაქტობრივი და სამართლებრივი გარემოებები უნდა შეესატყვისებოდნენ მტკიცებულებების გამოკვლევის შედეგებს (ე.წ. კორესპონდენციის პრინციპი).¹⁸ დაცვის მხარეს ასეთ შემთხვევაში უნდა ჰქონდეს იმის მოლოდინი და რწმენა, რომ დაცვის სტრატეგიის მომზადება მოუწევს მხოლოდ წარდგენილი ბრალდების სა-

¹² იხ. თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2015 წლის 23 აპრილის განაჩენი #1/2823-14 საქმეზე. ანალოგიური გადაწყვეტილება გამოიტანა მცხეთის რაიონულმა სასამართლომ, სადაც მოსამართლემ პირი გაამართლა ორი ან მეტი პირის განზრახ მკვლელობის ბრალდებაში, თუმცა, აშკარად იკვეთებოდა ბრალდებულის ქმედებაში ჯანმრთელობის დაზიანება აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილებით. მოგვიანებით დასახელებული განაჩენი გაუქმდა თბილისის სააპელაციო სასამართლოს მიერ და გამოტანილი იქნა გამამტყუნებელი განაჩენი საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 122-ე მუხლის (ჯანმრთელობის მძიმე ან ნაკლებად მძიმე დაზიანება აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილებით) შესაბამისად. ამის შესახებ იხ. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს 2013 წლის 14 მაისის #1/ბ-117-13 გადაწყვეტილება, ასევე, შეად. *თუმანიშვილი, გიორგი*, ბრალდება და მისგან გადახრა სისხლის სამართლის საქმის არსებითი განხილვის დროს, სამართლის ჟურნალი, #1, 2016, 275.

¹³ ტექსტში სისხლის სამართლის კოდექსი შემოკლებულია, როგორც სსკ.

¹⁴ იხ. თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2015 წლის 23 აპრილის განაჩენი #1/2823-14 საქმეზე.

¹⁵ იხ. თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2015 წლის 23 აპრილის განაჩენი #1/2823-14 საქმეზე.

¹⁶ იხ. თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2015 წლის 23 აპრილის განაჩენი #1/2823-14 საქმეზე.

¹⁷ იხ. *თუმანიშვილი, გიორგი*, ბრალდება და მისგან გადახრა სისხლის სამართლის საქმის არსებითი განხილვის დროს, სამართლის ჟურნალი, #1, 2016, 279.

¹⁸ იხ. *თუმანიშვილი, გიორგი*, ბრალდება და მისგან გადახრა სისხლის სამართლის საქმის არსებითი განხილვის დროს, სამართლის ჟურნალი, #1, 2016, 281.

ფუძველზე და ფარგლებში. ამასთან, აღნიშნული წესი გულისხმობს იმასაც, რომ ბრალდებული დაცული უნდა იქნეს ისეთი მოულოდნელობისაგან, რომ მისი გასამართლება მოხდეს საქმის არსებითი განხილვის დროს გამოვლენილი ბრალდებისგან განსხვავებული ფაქტობრივი და სამართლებრივი გარემოებების საფუძველზე.

ერთ-ერთ სისხლის სამართლის საქმეზე, საქალაქო სასამართლომ პირის ქმედება საქართველოს სსკ-ის 144¹-ე მუხლის (ნამება) პირველი ნაწილიდან გადააკვალიფიცირა საქართველოს სსკ-ის 120-ე (ჯანმრთელობის გაზრახ მსუბუქი დაზიანება) მუხლზე¹⁹. ასევე, მსჯავრდებულ ზ.ფ.-ის საქმეზე, მოსამართლემ ზ.ფ.-ს ქმედება ყაჩაღობის ბრალდებიდან გადააკვალიფიცირა იძულების მუხლზე²⁰. სხვა სისხლის სამართლის საქმეზე, საქალაქო სასამართლომ მსჯავრდებულის მიერ ჩადენილი დანაშაული საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 25,323¹-ე მუხლის (ტერორისტული მიზნით ცეცხლსასროლი იარაღის გადაზიდვაში დახმარება) პირველი ნაწილიდან გადააკვალიფიცირა საქართველოს სისხლის სამართლის 25,236-ე მუხლის (ცეცხლსასროლი იარაღის გადაზიდვაში დახმარება) მე-4 ნაწილზე,²¹ მაშინ როცა, თავად ამ დანაშაულის ამსრულებლები სასამართლომ დამნაშავედ ცნო საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 323¹-ე მუხლით (ტერორისტული მიზნით ცეცხლსასროლი იარაღის გადაზიდვა) გათვალისწინებული დანაშაულის ჩადენაში.²²

სასამართლოს ზემოაღნიშნული გადაწყვეტილებით საკითხავია, დაირღვა თუ არა თანამონაწილესთან – დამხმარესთან – მიმართებაში, ბრალდების უცვლელობის პრინციპი?

¹⁹ იხ. თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2015 წლის 15 ოქტომბრის განაჩენი #1/2160-15 საქმეზე, ანალოგიური გადაწყვეტილება გამოიტანა ასევე, თბილისის საქალაქო სასამართლომ 2007 წლის 23 მარტს, სადაც პირის ქმედება ძარცვის ბრალდებიდან გადააკვალიფიცირა თაღლითობის სემადგენლობაზე. დაწვრილებით იხ. თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2007 წლის 23 მარტის განაჩენი #1/7129 საქმეზე.

²⁰ შუად. თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2016 წლის 8 ივნისის განაჩენს #1/5062-15 საქმეზე.

²¹ იხ. თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2017 წლის 19 მაისის განაჩენი #1/5020-16 საქმეზე.

²² იხ. თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2017 წლის 19 მაისის განაჩენი #1/5020-16 საქმეზე.

მოცემულ შემთხვევაში, სასამართლომ განმარტა, რომ მიუხედავად ამსრულებლისა და დამხმარის მიერ სხვადასხვა მუხლებით განხორციელებული ქმედებისა, ასეთ დროს მატერიალურ-სამართლებრივად არ ირღვეოდა თანამონაწილის მიერ ერთიანი მართლსაწინააღმდეგო ქმედების ჩადენის წესი. როგორც ამსრულებლების, ისე დამხმარის შემთხვევაში, სასამართლომ ჩათვალა, რომ ჩადენილი იყო ერთიანი სისხლისსამართლებრივი უმართლობის ტიპი, სადაც განსხვავება მდგომარეობდა მხოლოდ კონკრეტულ მიზანში (ტერორისტული მიზანი), მაგრამ ქმედების ობიექტური მხარე იყო იდენტური. რაც შეეხება ამ ქმედების კვალიფიკაციის პროცესუალურ-სამართლებრივ მხარეს, სასამართლომ მიიჩნია, რომ ქმედების გადააკვალიფიცირების ეს შემთხვევა სრულ შესაბამისობაში იყო ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლით გათვალისწინებულ ბრალდების უცვლელობის პრინციპთან, ვინაიდან კვალიფიკაციის შეცვლა იყო „წინასწარ განჭვრეტადი“ და მოსალოდნელი.²³

IV. დასკვნა

დასკვნის სახით შეიძლება ითქვას, რომ ბრალდების უცვლელობის პრინციპის თანახმად, ბრალდებულს სათანადოდ და სრულად უნდა ეცნობოს ბრალდების შესახებ, ბრალდების ცვლილების ჩათვლით, რათა სათანადოდ მოემზადოს დაცვისათვის. ადამიანის უფლებათა დაცვის ევროპული სასამართლო, როგორც ზემოთ აღინიშნა, ადგენს, რომ ბრალდების გადააკვალიფიცირებისას, ბრალდებულს უნდა მიეცეს სათანადო დრო და საშუალება მათზე რეაგირებისათვის და ახალ ბრალდებაზე დაყრდნობით დაცვის ორგანიზებისათვის²⁴. ეს პრინციპი არ ირღვევა მაშინ, როდესაც ქმედების კვალიფიკაციის შეცვლა ხდება ერთი სისხ-

²³ იხ. თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2017 წლის 19 მაისის განაჩენი #1/5020-16 საქმეზე.

²⁴ იხ.: *Block v. Hungary*, განაცხადი #56282/09, ECtHR, 2011 წლის 25 იანვრის გადაწყვეტილება ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პუნქტი §24, ხელმისაწვდომია: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-103043; Mattoccia v. Italy>, განაცხადი #23969/94, ECtHR, 2000 წლის 25 ივლისის გადაწყვეტილება, §61, ხელმისაწვდომია: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58764>.

ლისსამართლებრივი უმართლობის ფარგლებში²⁵, კერძოდ, ევროპული სასამართლოს მიდგომით, ქმედების გადაკვალიფიცირება დაცვისთვის მაშინაა წინასწარ განჭვრეტადი და მოსალოდნელი, როდესაც ქმედება ბრალდების ორგანული შემადგენელი ელემენტია²⁶. ბრალდებიდან გადახრა ანუ, ბრალდების უცვლელობის პრინციპიდან გადახვევა, არ ზღუდავს მოსამართლეს გამამტყუნებელი განაჩენის გამოტანაში, თუკი ასეთი გადახრა არ არის არსებითი და არ უკარგავს ბრალდებას ინფორმაციისა და დაცვის ფუნქციას. მართალია, სასამართლოს შეუძლია პირის ქმედება გადააკვალიფიციროს სხვა შედარებით ნაკლებად მძიმე დანაშაულზე, თუმცა, გასათვალისწინებელია ასეთ დროს ამ ქმედების როგორც მატერიალურ-სამართლებრივი, ისე პროცესუალურ-სამართლებრივი მხარე. პირველ შემთხვევაში, კვალიფიკაციის შეცვლისას, გადასაკვალიფიცირებელი ქმედება უნდა იყოს იმავე სისხლისსამართლებრივი უმართლობის ტიპის (მაგ. სსკ-ის 108-ე მუხლიდან (განზრახი მკვლელობა) გადაკვალიფიცირდეს სსკ-ის 113-ე მუხლზე (მკვლელობა აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილებით), ან სსკ-ის 179-ე მუხლიდან (ყაჩაღობა) გადაკვალიფიცირდეს სსკ-ის

150-ე მუხლზე (იძულებაზე)²⁷, ხოლო მეორე შემთხვევაში – წინასწარგანჭვრეტადი, მოსალოდნელი, რათა დაცვას მიეცეს შესაბამისი დრო და საშუალება ეფექტიანი დაცვის განსახორციელებლად²⁸. თუკი მოსამართლემ იმგვარი ფაქტები და გარემოებები დაადგინა, რომლებიც თვისობრივად და არსობრივად ძალიან შორსაა წარდგენილი ბრალდების არსთან, თუმცა, შეიცავს სხვა დანაშაულის ნიშნებს, არაა მიზანშეწონილი ქმედება გადაკვალიფიცირდეს სხვა თუნდაც უფრო მსუბუქ მუხლზე და ბრალდებული გამტყუნდეს. უფრო სწორია, თუ პირის მიმართ ასეთ შემთხვევაში გამამართლებელი განაჩენი დადგება.

²⁵ ბრალდების უცვლელობის პრინციპი დარღვეული იქნა უზენაესი სასამართლოს მიერ განხილულ ერთ-ერთ სისხლის სამართლის საქმეში. კერძოდ, პირველმა ინსტანციის სასამართლომ პირი დამნაშავედ ცნო საქართველოს სსკ-ის 178-ე მუხლის (ძარცვა) მე-2 ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტით გათვალისწინებულ დანაშაულის ჩადენაში, სააპელაციო სასამართლოს განაჩენით ცვლილება შევიდა ზემოაღნიშნულ გადანყვეტილებაში და პირის ქმედება გადაკვალიფიცირდა სსკ-ის 178-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტიდან სსკ-ის 154-ე მუხლის (ყურნალისტისათვის პროფესიულ საქმიანობაში უკანონოდ ხელის შეშლა) პირველ ნაწილზე. უზენაესმა სასამართლომ კი, თავის მხრივ, ცვლილება შეიტანა სააპელაციო სასამართლოს განაჩენში და პირი დამნაშავედ გამოაცხადა სსკ-ის 360-ე (თვითნებობა) მუხლის პირველი ნაწილით გათვალისწინებული დანაშაულის ჩადენაში. ამის შესახებ დანვრილებით იხ. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2015 წლის 12 ივნისის N7აპ-15 გადაწყვეტილება.

²⁶ იხ.: *De Salvador Torres v. Spain*, განაცხადი #21525/93, ECtHR, 1996 წლის 24 ოქტომბრის გადანყვეტილება, §33, ხელმისაწვდომია: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58061;Juha Nuutinen v. Finland>, განაცხადი #45830/99, ECtHR, 2007 წლის 24 აპრილის გადანყვეტილება, §32, ხელმისაწვდომია: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-80211>.

²⁷ იხ. თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2016 წლის 8 ივნისის განაჩენი #1/5062-15 საქმეზე.

²⁸ სრულიად შესაძლებელია, მოსამართლის მიერ დადგენილი ფაქტები იმდენად გასხვავებოდეს წარდგენილი ბრალდებისაგან, რომ სისხლის სამართლის კოდექსის სხვა თავით გათვალისწინებულ დანაშაულთან გვეკონდეს საქმე, თუმცა, მნიშვნელოვანია, რომ მოსამართლე წარდგენილი ბრალდების თვისებრივ და არსებით შინაარსს არ გასცდეს. შეად. საქართველოს უზენაესი სასამართლო: სახელმძღვანელო წინადადებები სისხლის სამართლის საქმეზე განაჩენის ფორმის, მისი დასაბუთებულობისა და ტექსტის სტილისტიკური გამართულობის თაობაზე, 2015, 54.